

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької та романської філології

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЕВФЕМІЗМІВ В ІСПАНОМОВНИХ ЗМІ ТА МЕТОДИКА ЇХ
ВИВЧЕННЯ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІСПАНСЬКОЇ
МОВИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 4 курсу 481 групи
Спеціальності: 014.02 Середня освіта (Мова і
література іспанська)
Освітньо-професійної програми: Середня освіта
(Мова і література іспанська)
Федоренко Інна Юріївна

Керівник: канд. філол. наук, доц. Ткаченко Л.Л.
Рецензент: канд. філол. наук, доц. Главацька Ю.Л.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕВФЕМІЗМІВ	5
1.1. Поняття евфемізму	5
1.2. Класифікація евфемізмів	10
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЇХ УТВОРЕННЯ	16
2.1. Мова засобів масової інформації як об'єкт дослідження та функціональні особливості евфемізмів в іспаномовних ЗМІ.....	16
2.2. Засоби утворення евфемізмів у засобах масової інформації.....	24
РОЗДІЛ 3. ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНЬЙ ШКОЛІ	28
3.1. Головні аспекти вивчення іспаномовних евфемізмів.....	28
3.2. Методи та прийоми роботи з евфемізмами у курсі іспанської мови та вправи для занять з теми «Евфемізми».....	32
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

ВСТУП

Мова, будучи основним засобом спілкування, постійно розвивається та поповнюється новою лексикою. Спостерігати за змінами в мові можна на основі аналізу текстів засобів масової інформації, оскільки ЗМІ є однією з найважливіших форм відображення мовної та культурної дійсності суспільства.

Актуальність дипломної роботи зумовлена інтересом сучасної лінгвістики до дослідження процесу евфемізації у різних сферах суспільного життя, зокрема у ЗМІ.

Теоретичною базою дипломного дослідження слугували праці з теорії евфемії вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як Л.П.Крисіна, О.С.Ахманової, Н.С.Арапової, А.М.Кацева, Г.Н.Мухамедьянкової, Б.А.Ларіна, А.С.Куркієва, Х.Роусона, К.Джорджанелі, В.П.Москвіна, Л.Г.Лузіної та ін.

Незважаючи на розвідки цих видатних лінгвістів, багато питань структури, семантики та функцій евфемізмів у сучасних іспаномовних ЗМІ потребують подальших досліджень.

Об'єктом дипломної роботи виступають евфемізми в іспаномовних ЗМІ; **предметом** – мовно-прагматична характеристика евфемізмів у сучасних іспаномовних ЗМІ.

Мета нашої роботи – визначити функціональні та семантичні особливості евфемізмів в іспаномовних ЗМІ та розробити методику навчання евфемізмів на факультативних заняттях з іспанської мови у середній школі.

Як відомо, евфемізми є невід'ємним компонентом коректного спілкування. Тому навчання правильному вживанню евфемізмів у мовленні сприяє вдосконаленню мовленнєвих умінь учнів у різних видах мовленнєвої діяльності: говорінні, аудіюванні, письмі та читанні.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких **завдань**:

- 1) проаналізувати існуючі визначення поняття «евфемізм» та класифікації евфемізмів;
- 2) схарактеризувати ЗМІ як об'єкт лінгвістичних досліджень та функції евфемізмів у повідомленнях ЗМІ;
- 3) визначити засоби утворення евфемізмів у ЗМІ;
- 4) виявити головні аспекти вивчення евфемізмів та розробити прийоми роботи з ними на факультативних заняттях з іспанської мови у середній школі

Матеріалом дослідження слугували евфемістичні одиниці, відібрані методом суцільної вибірки із інтернет-видань «El País», «El Mundo», «BBC» та «20 minutos», опублікованих у період із 2014 по 2020 роки.

Основними **методами дослідження** є: аналіз на основі словникових дефініцій (за допомогою якого через словникові дефініції термінів здійснено інтерпретацію змісту евфемізмів), контекстуальний аналіз (щопередбачає дослідження евфемізмів у складі мовленнєвого контексту), метод лінгвістичного опису (цей метод дозволяє дати точний і повний опис досліджуваних одиниць), метод інтерпретації (що передбачає класифікацію евфемізмів за певними параметрами: зокрема, за функціями), аналіз та систематизація наукової літератури.

Практичне значення дипломного дослідження полягає у можливості використання його результатів у курсах лексикології (у розділі «Зміни лексичного значення слова») та стилістики іспанської мови (у розділі «Функціональна стилістика»), теорії та практики перекладу, практики усного та писемного мовлення, у спецкурсі із прагмалінгвістики, на факультативних заняттях з іспанської мови в середній загальноосвітній школі.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕВФЕМІЗМІВ

1.1. Поняття евфемізму

Евфемізми є досить важливою частиною лексики мови, як для дослідження, так і для вживання. Евфемізм прикрашає промову людини і демонструє дотепність і начитаність носія мови.

Не дивлячись на тривалу історію існування явища евфемії, лінгвісти виявили цікавість до евфемізмів, у якості невід'ємного пласта лексичного складу, порівняно недавно. На сьогодні вченими проілюстрована величезна термінологічна база щодо цього явища, проте серед лінгвістів немає єдиної думки про те, що таке евфемізм. Але відомо, що цей термін походить від грецького слова «euphemismos» (eu – «добре» і phemi – «казати»), тобто: «добре мовлення» та використовувався греками для пом'якшення грубого або непристойного висловлювання [34, с. 155].

Важливою рисою евфемії є те, що вона виникла як наслідок табу, тобто являє собою реакцію на мовну заборону. Використовуючи стилістично-нейтральні слова або вирази, людина знижує гостроту конфлікту зі співрозмовником, який виникає внаслідок використання деяких заборонених слів. Саме евфемізми вирішують ці труднощі.

О.С.Ахманова у Словнику лінгвістичних термінів тлумачить поняття евфемізму як тропу, який має непряме, приховане, ввічливе, пом'якшувальне

позначення якось предмета або явища та виникає через ряд прагматичних причин: ввічливість, делікатність, цензурність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності [2, с. 521].

Подібне визначення надає Н.С.Арапова, котра характеризує евфемізм як емоційно нейтральне слово, яке вживається замість слів-синонімів, що здаються грубими, непристойними або нетактовними [1, с. 352].

У словнику Королівської іспанської академії евфемізм визначається як прикрашання або пом'якшення думок, пряме вираження яких було б занадто грубим або звучало б насмішковано [36, с. 114]. Евфемія є явищем універсальним і за Є.П. Сенічкіною представляється як смислова категорія мови [25, с. 6].

Л.В.Родченко вказує на те, що, «евфемізм – це один із мовних інструментів, який сприяє зниженню негативного значення у смисловому формулюванні речення» [24, с.4].

На думку А.М.Кацева, можна виділити три аспекти евфемії: психологічний, соціальний та мовний. Психологічний аспект евфемії полягає в ослабленні поняття, його заміні більш нейтральним терміном, а також у нейтралізації негативної емоції, яка була б викликана, якби було безпосередньо використане слово, яке позначає об'єкт. Під соціальним аспектом розуміється вся сукупність релігійних, соціальних чи політичних мотивів, які є основою евфемізмів і вплив яких призводить до того, що прями назви дають негативну оцінку та стають забороненими. Мовний аспект, у свою чергу, визначає умови та характер використання евфемізмів [10, с. 79].

У свою чергу, Г.Н. Мухамедьянова виділяє кілька факторів, які лежать в основі процесу евфемізації. По-перше, психологічний фактор – це мотиви, обумовлені роботою свідомості. Тут важливими поняттями є страх, сором і огида. При цьому почуття страху або побоювання (образити, постати у невігідному світлі) становить провідний психологічний фактор. Звертаючись до того чи іншого способу вираження думки, мовець керується інтересами

одержувача інформації з точки зору морально-етичної допустимості, і навіть основами збереження власної гідності.

По-друге, соціальний фактор – мотиви, продиктовані прийнятими в суспільстві нормами і ціннісними орієнтирами. Моральний бар'єр особистості або моральний обмежувач людини визначає її поведінку в тих чи інших ситуаціях, що в результаті складає зону табу. Порухення даної зони впливає на статус мовця. Успішність мовної комунікації визначається вмінням оратора уявити світ слухача і відповідно до цього організувати свою промову.

По-третє, аксіологічний фактор – оцінка денотата з позиції прийнятності або неприйнятності форми вираження. Неприйнятність форми передбачає наявність негативної конотації, яка викликає у слухача негативні асоціації. У цьому випадку виникає проблема співвідношення суб'єктивного і об'єктивного. Області негативного, нейтрального і позитивного можуть різнитися в того, хто говорить і хто слухає [21, с. 40-46].

Крім того, ми повинні зазначити, що феномен евфемізації дуже часто асоціюється з явищем табу, наприклад: різні релігійні заборони, що з'явилися вже на ранніх етапах існування людського суспільства [29, с. 30].

Наявність табу передуює утворенню евфемістичної заміни. У сучасному світі слова, як і раніше, можуть сильно вплинути на людину – як позитивно, так і негативно. Окремі поняття і вирази сприймаються носіями мови вкрай негативно, що зумовлює відповідну реакцію з боку адресата. Вживання евфемізмів дозволяє пом'якшити негативну сутність означуваного предмета або явища, тим самим змінивши реакцію слухача або читача.

На думку Р. А.Будагова, явище табу відображає певну стадію розвитку мислення в суспільстві, а також показує нам, як це явище залишає свій слід у мові і в той же час викликає великий інтерес, оскільки з його допомогою ми можемо зрозуміти походження конкретних слів і спосіб заміни одних слів іншими [5, с. 15].

Серед первісних народів явище табу виникло на основі міфології, викликаючи тим самим безперервне збагачення його словникового запасу, завдяки появі нових найменувань, щоб назвати явища, які вже існували. Основними темами явища табу були:

- смерть: esp. *pelona, dientona, llorona* замість *muerte*, укр. *летальний результат* замість *смерть*;
- назви хвороб: esp. *tumor* замість *cáncer*, укр. *новоутворення* замість *рак*;
- назви богів та духів: esp. *Creador* замість *Dios*, укр. *Творець* замість *Бог*;

Явище табу можна пояснити тим, що люди вірили, що між назвою об'єкта та самим об'єктом існує тісний і органічний зв'язок [19, с. 13].

За словами Н. А.Євсєєвої, «для первісної свідомості це слово могло бути тотожним явищу, яке воно позначало. Зв'язок між словом і його значенням розумівся не як вільний і абстрактний союз, а як істотна і конкретна єдність» [8, с. 44].

Пізніше з'явилися нові причини, що пояснюють використання евфемізмів: хоча релігійні табу також збереглися, але сфера застосування евфемізмів помітно розширилася. Поняття «табу» почали розуміти набагато ширше, ніж раніше. Люди почали сприймати це як словесну заборону в цілому, а також це явище перестало залежати від ступеня розвитку або культурного рівня суспільства. Таким чином, можна сказати, що поняття «табу» повністю відокремилось від свого етнографічного походження і починає виступати синонімом слова «заборона».

Наприклад, у сучасній мові традиційно заведено уникати згадування назв фізіологічних відходів людини та пов'язаних з ними органів. Існує також заборона щодо вживання нецензурних слів. За словами Ж.Ж. Варбот, головна мета табу – виключити із вживання не поняття (яке залишається однаково необхідним суспільству), а знаменник слова [6, с. 20].

На думку М.М.Маковського, явище табу значно вплинуло на розвиток людської культури, оскільки в цьому явищі відображена діалектика людської думки, що дозволяє людині розпізнати контрасти та суперечності навколишнього світу [17, с. 26].

Слід також зазначити, що евфемізми дуже часто протиставляються дисфемізмам, тобто «заміщення емоційно та стилістично-нейтрального слова на більш грубе, зневажливе слово» [16, с. 174]. Ці два процеси, евфемізація та дисфемізація, вивчаються соціолінгвістикою та лексикологією.

Є. І. Шейгал вважає, що заміна слова на евфемізм є проявом «магічної функції мови». і використання евфемізму мотивується тим, що словесно змінюються властивості та характеристики об'єктів або предметів. Дослідник також пропонує розглядати евфемізацію як спосіб усунення неприємного факту, змінивши спосіб його вербального констатування: «І за допомогою евфемістичного звороту оратор намагається подолати певний етичний дискомфорт, що виникає внаслідок дисгармонії з ціннісною системою, прийнятою суспільством» [32, с. 47-49].

Л.П.Крисін розуміє евфемізм як непрямий, периферійний та пом'якшувальний спосіб позначення дії, властивості чи предмета. Також лінгвіст стверджує, що вчений, який вивчає евфемізми, повинен аналізувати не лише евфемічні звороти, але й те мовне середовище та соціально-культурний фон, на основі яких виникає необхідність використовувати ці мовні одиниці [12, с. 76].

Водночас деякі вчені розглядають явище евфемії більш широко. Так, евфемізм – це заміна небажаного, неприйняттого чимось нейтральним чи навіть позитивним. Але, ми маємо зазначити, що у такому випадку явище табу не включається у розуміння евфемізму.

Крім того, евфемізми можна вивчати як синонімічну послідовність, розуміючи евфемізм як синонім, який фігурує нейтральним іменуванням для заміни слова, яке має принизливий або образливий характер. Ю.С.Баскова пропонує таку класифікацію визначення поняття евфемізму:

- на основі функціональності явища, що дозволяє нам бачити, як функціонує евфемізм;
- на основі створення евфемістичного ефекту, який пояснює, як працює евфемізм;
- на основі мети, задля якої використовується евфемізм, що пояснює, з якою метою здійснено заміну [3, с. 10].

У свою чергу, ми пропонуємо своє розуміння визначення евфемізму, в якому враховуються всі названі критерії: а саме, евфемізм є альтернативою будь-якого небажаного у певній ситуації слова або виразу за допомогою нейтрально або позитивно-конотативного позначення з метою уникнення конфлікту у спілкуванні або приховування неприємного явища дійсності.

1.2. Класифікація евфемізмів

Наразі не існує єдиної класифікації евфемізмів, оскільки всі вони базуються на різних критеріях, жодна з класифікацій не відображає весь складний характер евфемістичного явища.

Прикладом класифікації евфемізмів за областю використання є класифікація Б.А.Ларіна:

- літературна мова (до цієї групи належать евфемізми загального користування);
- розмовний дискурс (до цієї групи належать евфемізми для сімейного та розмовного вживання);
- професійний дискурс (професійні евфемізми);
- класовий дискурс (евфемізми, що належать до різних соціальних класів) [14, с. 25].

У класифікації А. С. Куркієва, евфемізми поділяються на групи у відповідності до джерел виникнення, до яких належать:

- забобони;
- почуття страху і невдоволення;

- співчуття і жалість;
- ввічливість [13, с. 10].

Матеріал нашого дослідження дозволяє нам проілюструвати ці групи евфемізмів наступними прикладами з іспанської мови: евфемізми, що виникли на основі забобонів (деякі забобонні люди вірять, що не можна промовляти слова *serpiente, culebra, víbora* «змія» тому, що вона є втіленням зла, оскільки через неї прийшов гріх на Землю, і людство втратило гуманність: саме змія спокусила Єву переконати Адама скуштувати яблуко. Тому в іспанській мові існує евфемізм *bicha*, що використовується для заміни цього слова); евфемізми, що виникли на основі почуття страху і невдоволення (слово *diablo* «диявол» належить до сакральної сфери. Евфемізми цієї семантичної області є більш численними, ніж попередня, що показує, що страх викликати цих істот був сильним у віруючих людей. Щоб запобігти прямому вживанню імені диявола, застосовують такі евфемізми: *ángel del mal, ángel caído, ángel de las tinieblas, Pero Botero, diantre, el rey de Roma, enemigo, feo*); евфемізми, що виникли на основі співчуття і жалості (лікарі уникають слова *cáncer* «рак» через співчуття до пацієнта, тому воно замінюється науковим еквівалентом, таким як *neoplasia* «новоутворення»); евфемізми, що виникли на основі ввічливості та поваги (наприклад: *mi señor esposo* «мій господар» замість *mi marido* «мій чоловік»).

Варто зазначити, що більшість теоретиків ділять усі евфемізми на дві групи: релігійну та традиційну. У якості прикладу ми проаналізували класифікацію М.Р. Царьової та О.І. Реунової:

- 1) релігійні евфемізми (заміна релігійних понять, а також різних найменувань смерті. В іспанській мові тема смерті вербалізується виключно за допомогою таких евфемізмів: *ahí viene la afanadora, la amada inmóvil, la blanca, la calaca, defunción, desaparición, extinción, fin, hecho biológico, migración, tránsito, la mera hora, la hora final, el sueño eterno* тощо);

- 2) традиційні евфемізми (заміна іменувань, які суспільство не сприймає через етичні та моральні норми. Наприклад: *campesino* «селянин» – *rural, agrario, rústico, aldeano, cultivador, horticultor, operario horticultor, paisano, rustical, trabajador del campo; retrete* «туалет» – *cuarto de baño, servicio, aseo, baño, sanitario, inodoro, lavabo, reservado, vóter, tigre, evacutorio*);
- 3) політичні евфемізми (ті, що приховують реальний стан речей, створюючи хибні уявлення. Наприклад: *terrorismo* «тероризм» – *lucha armada, propaganda por el hecho; multa* «штраф» – *denuncia, sanción administrativa; chantaje* «шантаж» – *presión; aprovisionamiento, abastecimiento, impuesto revolucionario, intendencia, logística*);
- 4) класові евфемізми (диференціація мови двох груп: мова «шляхетного» народу та мова «простого» населення. Наприклад: *preñada* «вагітна» – *encita, en estado, gruesa; gitano* «циган» – *minoría étnica, morenito*) [31, с. 31-39].

Найчисленнішою групою за кількістю евфемізмів є група тих евфемізмів, що пов'язані із поняттям смерті, оскільки смерть займає центральне місце в іспанському менталітеті. З одного боку, смерть, з точки зору барокового світогляду, є апофеозом і сенсом людського життя, але, з іншого боку, з точки зору іспанського карнавального менталітету, смерть постає як невіддільний мотив життя. У такому розумінні смерть займає важливе місце у житті, і вважається, що саме життя неможливе без смерті [27, с. 50-65].

Евфемізми, що позначають поняття «смерть», мають подвійну функцію: дозволяють уникати назви предметів, а також допомагають набути комічності і перестати лякати [19, с. 52].

Однією з характерних особливостей трактування смерті в контексті карнавалу є уособлення. Завдяки цьому явищу існує величезна кількість евфемізмів, які позначають поняття «смерть» через створення її «персоніфікацій»: *la apestosa, la indeseada, la cabezona, la patrona, la*

desdentada, la dientona, la llorona, la pelona, la libertadora, la cruel, la bien amada, la malquerida, la segadora, la enlutada, la huesuda, la hedionda та інші.

Існує більш детальна класифікація евфемізмів, запропонована А.М.Кацевим, в якій вчений виділяє 10 груп цих мовних одиниць: евфемізми, що позначають надприродні сили; евфемізми, що позначають поняття, пов'язані зі смертю або хворобою; евфемізми, що позначають фізичні та інтелектуальні дефекти; евфемізми, що позначають пороки людей; евфемізми, що позначають злочини та їх наслідки; евфемізми, що позначають бідність; евфемізми, що стосуються сфери сексуальних відносин; евфемізми, які позначають деякі частини тіла; евфемізми, що позначають деякі предмети одягу, зовнішній вигляд; евфемізми, що позначають певні фізіологічні функції [10, с. 8].

Автор цієї класифікації констатує, що група евфемізмів, що позначають поняття, пов'язані зі смертю та хворобою є найактивнішою, тому, що постійно з'являються нові евфемізми. Евфемізми, які позначають злочини та їх наслідки, дуже часто ми зустрічаємо з евфемізмами, які замінюють поняття, що позначають інтелектуальну інвалідність і рідше – фізичну ваду. Більш поширені серед евфемізмів, що позначають бідність, – це евфемізми, що позначають такі поняття, як «алкоголізм» [10, с. 14].

Матеріал нашого дослідження дозволяє нам проілюструвати ці групи евфемізмів наступними прикладами з іспанської мови:

- евфемізми, що позначають надприродні сили (наприклад: замість *bruja* «відьма» вживають евфемізм *vidente* «ясновидиця»);
- евфемізми, що позначають поняття, пов'язані зі смертю або хворобою (замість *enfermo* «хворий» вживають евфемізм *medio malo* «той, хто недобре почувається»);
- евфемізми, що позначають фізичні та інтелектуальні дефекти (замість *inválido* «інвалід» вживають евфемізм *persona con capacidades limitadas* «людина з обмеженими можливостями»);

- евфемізми, що позначають пороки людей (замість *ciego* «сліпий» вживають евфемізм *invidente* «незрячий»);
- евфемізми, що позначають злочини та їх наслідки (замість *sobornar* «давати хабара» вживають евфемізм *cohechar* «підкупити»);
- евфемізми, що позначають бідність (замість *quebrar* «збанкрутувати» вживають евфемізм *naufragar* «потерпіти кораблекрушіння»);
- евфемізми, що стосуються сфери сексуальних відносин (замість *bisexual* «бісексуальний» вживають евфемізм *ambivalente* «амбівалентний»);
- евфемізми, які позначають деякі частини тіла (замість *culo* «сідниці» вживають евфемізми *atrás* «зад», *asentaderas*, *cachete*, *caderas*);
- евфемізми, що позначають деякі предмети одягу, зовнішній вигляд (замість *gordo* «товстий» вживають евфемізми *obeso* «тучний», *voluminoso* «об'ємний», *llenito* «повненький»);
- евфемізми, що позначають певні фізіологічні функції (замість *orinar* «помочитися» вживають евфемізм *ir al baño* «сходити до ванної кімнати»).

Заслуговує уваги класифікація, запропонована Х.Роусоном. Автор розділяє всі евфемізми на дві групи: ті, що мають позитивну конотацію та ті, що мають негативну конотацію:

- 1) евфемізми позитивної конотації перебільшують і гіперболізують слова, а також примножують властивості предмета або об'єкта евфемізації, який через евфемістичну заміну здається більш значимим та важливим, ніж він є насправді. До таких евфемізмів належать слова, що виражають повагу, географічні та інституційні евфемізми, а також назви занять і професій.
- 2) евфемізми негативної конотації, навпаки, використовуються для применшення властивостей предмета або об'єкта евфемізації, щоб захистити читача від таких найменувань, яких би він не хотів

сприймати. Загалом, такі евфемізми пов'язані із поняттями смерті та хвороб [39, с.6].

Фактичний матеріал дослідження дозволяє нам проілюструвати ці групи евфемізмів наступними прикладами з іспаномовних ЗМІ: евфемізми позитивної конотації у статті популярної новинної газети Іспанії «20 minutos»: «*Pilotos, auxiliares de vuelo, ingenieros, controladores aéreos, personal de handling son las principales profesiones vinculadas al sector aéreo*» [40]. У цьому реченні авторка свідомо замінила слово *azafata* гендерно нейтральним словом *auxiliar de vuelo*, щоб запобігти дискримінації, а також вербально звеличує престиж професії стюарда.

Евфемізми негативної конотації у статті суспільно-політичної газети Іспанії «El país»: «*El pasado 6 de enero, a los 77 años, falleció en Buenos Aires Antonio Mongiello Ricci, Napo, reconocido como uno de los grandes artistas y humoristas gráficos internacionales*» [47]. У цьому випадку замість *morir* «померти» використовується евфемізм *fallecer*, який означає «померти гідно» і має дещо інший відтінок значення та звучить більш шанобливо.

Тому евфемізми позитивної конотації виконують стилістичну функцію та прибирають з мови все, що людям не хотілося б сприймати. Евфемізми негативної конотації применшують значення слова, що замінюється. За словами Є.О. Мілоєнко, іноді евфемізми використовуються таким чином, що позитивні та негативні конотації змішуються [18, с. 25].

Х.Роусон також пропонує класифікацію евфемізмів, засновану на характері їх використання:

- несвідоме використання (ці евфемізми більше не виконують функції приховування, оскільки вони з'явилися давно, мовець не усвідомлює їх евфемістичної цінності. У багатьох випадках встановити первісну причину заміни важко або неможливо);
- свідоме використання (як видно з назви, оратор знає про використання евфемізму і вживає його з подвійним наміром: бути ввічливим до

одержувача свого повідомлення та уникати використання неприємних термінів) [39, с. 10].

Слід пам'ятати, що причини появи евфемізмів мають прямий зв'язок не лише із способом розуміння світу та мовним світоглядом, а й із особистим досвідом оратора.

Отже, з причини багатоаспектності цього мовного явища існує безліч різних способів класифікації евфемізмів. Наявні класифікації не можуть, на наш погляд, охопити весь спектр досліджуваного явища та описати евфемізми у всій їх функціональній повноті.

Вищесказане дозволяє зробити висновок про необхідність вироблення комплексної класифікації евфемізмів сучасної іспанської мови з позицій їх використання.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЇХ УТВОРЕННЯ

2.1. Мова засобів масової інформації як об'єкт дослідження та функціональні особливості евфемізмів в іспаномовних ЗМІ

За останні двадцять років вплив засобів масової інформації на сучасне суспільство значно збільшився, частково завдяки розвитку нових технологій та простоті доступу до інформації [22, с.7].

Метою ЗМІ в суспільстві є забезпечення просування новин, інформації в маси, тому нашу епоху прозвали «Інформаційним століттям». Перш ніж обговорювати вплив засобів масової інформації на суспільство, необхідно виділити три основні функції ЗМІ: інформаційно-новинна, розважальна та освітня.

Люди завжди прагнули інформації. Знання становища як у своєму регіоні, так і у всьому світі, допомагає нам приймати рішення і формулювати думки. ЗМІ проникають в усі сфери людської життєдіяльності, озвучуючи основні проблеми, що існують в суспільстві, змушуючи задуматися про наявність певних глобальних проблем людства і способи їх вирішення.

Розважальна функція засобів масової інформації допомагає суспільству відволіктися від метушні у навколишньому світі. Освітня функція ЗМІ відповідає за освітню підкованість соціуму, повідомляє масам про їхні права, моральні, соціальні і релігійні зобов'язання перед суспільством.

Саме тому вивчення мови засобів масової інформації, дозволяє нам провести аналіз елементів, що складають повідомлення ЗМІ, з метою подальшого розуміння інформації. Можливість розшифрування мови засобів масової інформації дозволяє зрозуміти мету повідомлення і в багатьох випадках інформацію, яка прихована за інформативним твердженням.

З метою пом'якшення або маскування інформації негативного характеру в пресі використовуються непрямі перейменування – евфемізми.

Хоча є дослідники, які виступають проти евфемізмів у пресі. С.Г.Кара-Мурза вважає, що у сьогоднішній демократичній пресі панують «слова-амеби», за допомогою яких знищується все багатство синонімічних рядів, скорочується багаточисельне поле значень до одного спільного знаменника, що набуває «розмиту універсальність» і водночас майже не володіє змістом [9, с. 52].

Труднощі перекладу евфемізмів у мові ЗМІ спостерігаються як на етапі його виокремлення в тексті, так і на етапі пошуку відповідності. Еквівалентний евфемізм в мові перекладу може бути відсутнім або при його наявності в словнику евфемізмів може не підходити у конкретному контексті, менш явно передавати функцію вуалювання. При перекладі евфемізмів з професійних сфер використовуються калькування і перекладацьке транскрибування або транслітерація. Важливо враховувати

також ступінь евфемізації одиниці: у разі усталеного евфемізму найбільш вдалим буде підбір усталеного слова або виразу.

На думку К.В.Якушкіної, в мові преси, евфемізми використовуються як «умовний і обов'язковий спосіб розмови», на відміну від розмовної мови, де використання евфемізмів не є обов'язковим. Ось чому преса є основним джерелом евфемізмів [33, с. 34-35].

Евфемізми соціальної сфери являють собою найбільш значний у кількісному відношенні корпус евфемістичних замінів у масових виданнях. Використання евфемізмів соціальної сфери є характерною рисою газетно-публіцистичного дискурсу. Пояснюється це тим, що особливе місце в мас-медіа займає висвітлення та обговорення актуальних для всього суспільства подій, тому переважання евфемізмів з соціальної сфери, сфери політики та економіки цілком закономірно. Крім того, «з самого завдання ЗМІ – стверджувати духовні цінності суспільства і надавати ідеологічний, політичний, економічний та організаційний вплив на оцінку, думки і поведінку людей – виходить, що комунікація у цій сфері полягає не тільки в обміні фактичною інформацією і повідомленні новин, але і включає найрізноманітніші види мовного впливу» [23, с. 27].

Для подальшого розуміння специфіки мови в засобах масової інформації необхідно розглянути їх історію. Хоча письмова преса вже існувала в Римській республіці, де були опубліковані так звані «Actas Diurnas», розповсюдження писемного друку стає можливим лише у XV столітті, з появою друкарень. Однак преса починає розвиватися лише у XVIII ст. І це відбулося завдяки промисловій революції. У кінці 19 століття кінематограф зробив свої перші кроки і досяг успіху не лише у Франції, а й у всій Європі та Північній Америці. Хоча ми не можемо розглядати кіно як засіб масової інформації, ми можемо вважати його попередником телебачення і дуже актуального сьогодні – відеохостинга на таких платформах як: «youtube» та «vimeo». У XX столітті з'являються радіо і телебачення, і кожен з цих ЗМІ популяризується швидше, ніж його

попередник. Після того як з'являються нові засоби масового спілкування та розширюються їх переваги, вже існуючі втрачають свою публіку. Це сталося з телебаченням, яке замінило радіо та з Інтернетом, який поступово займає місце телебачення як джерела інформації.

Так чи інакше, всі ці засоби масової інформації є фундаментом сучасного суспільства, пов'язуючи, впливаючи та змінюючи соціальну, культурну, політичну та економічну діяльність населення.

Серед багатьох визначень того, що позначає поняття ЗМІ, можна відзначити наступне: «До засобів масової інформації включаються установи та технології, за допомогою яких спеціалізовані групи використовують технологічні ресурси (пресу, радіо, кіно, телебачення тощо) для розповсюдження певного контенту серед великої аудиторії» [34, с. 14].

З цього визначення ми можемо зрозуміти, що засоби масової інформації відрізняються від неформальної, неструктурованої і міжособистісної комунікації, охоплюють велику кількість читачів, слухачів чи глядачів, та усі вони дуже різні з широким спектром особистих інтересів та з різноманітним досвідом. До цього ми мусимо додати, що існує безособовий характер комунікації між передавачем інформації (пресою, радіо, кіно, телебаченням) та одержувачем (публікою).

Крім вищесказаного, зрозуміло, що введення засобів масової інформації у сучасне життя має суттєвий вплив на важливі сфери суспільного життя.

Газети та журнали є засобами масової інформації, які функціонують вже не перше століття, і незважаючи на появу нових засобів масової інформації, вони змогли протистояти «технологічній атаці» та адаптуватися до нових технологій та потреб сучасного читача. Преса з моменту свого створення використовувала семіотичну систему, яка була розроблена, розширена та розвинена разом із часом [38, с. 14].

З іншого боку, телебачення і радіо є більш різнобічними, ніж преса, тому стиль, мова та ресурси, що ними використовуються, є численнішими. Однак, як і у пресі, важливо підкреслити, комунікація є односпрямованою.

Сучасні засоби масової інформації, а саме Інтернет, різноманітніший, ніж будь-який засіб масової комунікації, який існував до нього. Стиль та мова, які використовуються, є унікальними, але найголовніше – змінився процес комунікації. Пасивна роль, яку відіграють читач преси чи телеглядач, в Інтернеті стала активною, завдяки можливості миттєвого реагування та доступу до тих же форм спілкування, що має і відправник інформації.

Таким чином, вивчення мови в засобах масової інформації допомагає нам зрозуміти природу повідомлення, а також зрозуміти взаємодію між передавачем інформації та одержувачем.

Серед прагматичних факторів, які пояснюють функціонування евфемізмів у засобах масової інформації, зокрема у пресі, найбільш значущі стосуються необхідності:

- висловити непряме, «завуальоване» судження;
- проявити повагу;
- етично правильно позначити слова або висловлювання, пов'язані з темами табу.

Більшість лінгвістів вважають евфемізми необхідними та підкреслюють важливість виконуваних ними функцій. Науковці (Г.Н.Мухамедьянова, Н.С.Болотнова, К.Джорджанелі) виділяють наступні функції евфемізмів:

- 1) нормуюча функція (пом'якшення висловлювання);
- 2) маскуюча функція;
- 3) естетична функція [20, с. 36], [4, с. 19], [7, с.7-8].

Зокрема, Г.Н.Мухамедьянова під **нормуючою функцією** розуміє ту функцію, яка виникає при необхідності пом'якшення негативної сутності явища, що відхиляється від загальноприйнятих норм моралі та етики. Іншими словами, «евфемістична функція полягає у здатності слова або виразу

пом'якшити неприємну суть та утримати розповідача від вживання неналежних слів». Нормуюча функція застосовується до грубих, вульгарних, непристойних, небажаних, занадто різких, образливих слів і виразів, що принижують людську гідність. Не варто плутати грубі слова, що підлягають евфемізації і дисфемію. У першому випадку небажані слова належать до сфери табу, «це загальновідомі, найбільш природні і точні назви речей, які в рамках культури підлягають заміні на більш прийнятні з точки зору етичних норм» [20, с. 37]. Дисфемія ж є протилежним евфемізації явищем. Дисфемізм являє собою грубе чи непристойне позначення спочатку нейтрального поняття з метою надання йому негативного смислового навантаження або просто для посилення експресивності мовлення [11, с. 48].

Наприклад: слово «*ciego*» укр. «сліпий» замінюється більш коректними «*invidente*» чи «*no vidente*» укр. «незрячий».

«*El problema es que dicho semáforo no cuenta con dispositivo acústico y Raquel tiene que esperar a que alguna persona la ayude a cruzar, porque esta joven sevillana es invidente*» [42].

Маскуюча функція. Н.С.Болотнова розглядає евфемізацію, як одну з тенденцій сучасного слововживання, що виражається не тільки в заміні грубих слів і виразів більш коректними, але і в заміні одних слів іншими з метою створення невизначеності в описі явища чи маскуванні суті явища [4, с. 19]. Ця функція реалізується головним чином в засобах масової інформації, дозволяючи замаскувати факти і представити їх у більш вигідному світлі.

Фактичний матеріал нашого дослідження підтверджує правомірність виділення цих функцій. Наприклад: замість «*pobre*» (укр. «бідний») у мові ЗМІ вживають «*indigente*», «*persona de escasos recursos*», «*persona desfavorecida económicamente*», а слово «*mendigo*» (укр. «жебрак») замінюється «*desafortunado*».

«*Lo complejo es que la mayor parte de las personas con escasos recursos económicos vive del trabajo informal, lo que no les permite ahorrar para la jubilación ni tener un mínimo de estabilidad*» [43].

За допомогою вищезгаданих складових повністю затемнюється міра соціального неблагополуччя. Такий прийом вербально применшує скрутне становище, в якому перебувають люди.

Естетична функція тісно пов'язана з попередніми двома. Естетична функція обумовлена природою слів-замінників. Про це пише К.Джорджанелі: «Виникнення евфемізмів, заснованих на реальній, дієвій силі слів, безпосередньо пов'язане з виробленою у людини, як соціальної особистості, звичкою контролювати свої емоції. Ця звичка міцніла й удосконалювалася протягом століть, адже людина на практиці могла переконатися, що нестримуваний, відкритий прояв емоцій може викликати конфлікти між нею та іншими людьми. Ось чому вона часто піддавала своє слово, що є найпотужнішим засобом спілкування, самоцензурі» [7, с. 57].

Наприклад: замість «*gitano*» укр. «циган» вживаються евфемізми, які утворені за допомогою двох і більше повнозначних слів, які є пов'язаними між собою за змістом і граматично: «*de etnia gitana*», «*el colectivo gitano*», «*colectivos calés*», «*comunidad gitana*», «*personas de raza gitana*», «*el pueblo rom*», «*población de etnia gitana*». У новинах журналу *El País* з'являється термін «*romaní*», утворений за допомогою метонімії, який чітко ототожнюється у контексті із циганами, хоча з етнологічної точки зору це неправильно: «*El pueblo romaní ha evolucionado en 30 años en nuestro país más que en seis siglos*» [48].

Але в ЗМІ проявляються й інші функції евфемізмів. Так, найчастіше евфемізми можуть висловлювати непряму оцінку автора. «У цьому сенсі евфемізацію газетно-публіцистичної мови слід розглядати як засіб певного впливу на адресата (як правило, в рамках різних мовних стратегій) з метою вплинути на прийняття адресатом такого рішення, яке необхідне відправнику повідомлення» [23, с. 15].

Здатність евфемізмів впливати на прийняття рішень можна назвати маніпулятивною функцією. Крім того, що слова-замінники допомагають впливати на читача, вони беруть участь у формуванні мовного вигляду

періодичного видання: завдяки евфемізмам дотримуються принципи мовної толерантності, що виражаються у виборі політкоректних слів і виразів. Мас-медіа є виробниками політкоректних слів-замін: «Саме впровадження в мову політкоректних найменувань можливо тільки завдяки діяльності ЗМІ, які є провідником активних мовних перетворень, закріплюючи в повсякденній мовній практиці нові варіанти слововживання. Безумовно, використання політкоректних виразів є проявом оцінювання, але не політичного, а в широкому сенсі – ідеологічного, яке формує оцінку щодо норм громадської взаємодії» [23, с. 21].

У результаті необхідності використання політкоректних слів-замін у мові ЗМІ, виникла особлива група евфемізмів: політично коректна лексика. Ця група евфемізмів є важливою складовою не лише офіційної риторики, але і засобів масової інформації [15, с. 119]. Так, наприклад, сьогодні вважається політично некоректним вживання слова «*negro*» або «*negrito*», замість них вживаються такі політично коректні евфемізми як: *hombre de color, mujer de color, subsahariano, afroamericano, afrodescendiente* тощо. Наприклад:

«*Mientras la Academia de Hollywood (68% hombres; 84% blancos) recibía palos este lunes por la falta de diversidad en los nominados a los premios Oscar de 2020, algunos medios estadounidenses señalaron que Antonio Banderas era el único actor “de color” que competirá por la estatuilla*» [46].

Замість «*inválido*» (укр. «інвалід») використовуються «*minusválido*», «*discapacitado*» (укр. «непрацездатний»).

«*Según señaló Joaquín Nebot, el incidente tuvo lugar cuando un discapacitado en silla de ruedas adquirió un billete para desplazarse a Alicante en un tren que había partido desde Barcelona*» [41].

Евфемізми, які замінюють прямі найменування зі сфери соціально-політичних відносин, мають приховані маніпулятивні можливості. Прямий коментар, експресивна оцінка події або думки можуть викликати негативну реакцію читачів газети. Наприклад, жоден політик не хоче вимовляти слово «*crisis*» (укр. «криза») у своїй промові, тому з'явився евфемізм

«desaceleración económica» (укр. «спад економічної активності») щоб пом'якшити інформацію негативного характеру: «*El FMI avisa de una desaceleración económica en el 90% de los países, que lastrará a toda una generación*» [44].

Важливе місце у мові ЗМІ займають евфемізми економічної сфери. Евфемізм «subida de precios» (укр. «підвищення цін») означає, що ціни можуть варіюватися, як підвищуватися, так і знижуватися. Але ж у реальності, ціни ніколи не знижуються. Наприклад: «*Como es habitual, el 1 de enero de cada año viene acompañado de la subida de precio de varios servicios regulados*» [49].

Ще одним прагматичним фактором використання евфемізмів у мові засобів масової інформації є необхідність етичного позначення певних об'єктів чи предметів, особливо тих, що стосуються тематики табу. З часом спектр тем, що обговорювався у періодичних виданнях, змінився. У ЗМІ стало можливим говорити не лише про актуальні проблеми, політичні та соціальні інтереси, а й про особисте життя, побутові питання. У наш час ніхто не здивується, побачивши статтю у журналі або газеті про особисте або інтимне життя відомої людини. Під впливом цього чинника з'являється потреба у застосуванні етично правильних слів та виразів, що обумовлює використання евфемізмів, особливо тих, що стосуються лексико-семантичних груп, таких як стать, жіночі та чоловічі репродуктивні органи, смерть, хвороби тощо.

У зв'язку з тим, що «засоби масової інформації є одним з найважливіших соціальних інститутів, що впливають на формування не тільки поглядів суспільства, а й норм поведінки його членів, в тому числі і мовної поведінки» [22, с.7], вживання евфемізмів впливає на мову аудиторії. По-перше, евфемізація привчає використовувати політкоректні, толерантні слова і висловлювання. По-друге, евфемізми поповнюють ряди синонімів.

Таким чином, евфемізми дозволяють уникати естетично грубих слів і слів з табуйованих тем, камуфлювати негативні реалії дійсності, висловлювати суб'єктивну оцінку і впливати на думку читача (слухача).

2.2. Засоби утворення евфемізмів у засобах масової інформації

Для процесу формування евфемізмів, за спостереженнями Л.П.Крисіна, важливими є такі три моменти:

- 1) оцінка мовцем предмета мовлення, пряме позначення якого може бути кваліфіковано (у певному соціальному середовищі або конкретними адресатом і адресантом) як грубість, різкість, непристойність;
- 2) підбір мовцем таких позначень, які не просто пом'якшують вираження, які здаються грубими, але маскують, вуалюють суть явища;
- 3) залежність вживання евфемізму від контексту й умов мови: чим жорсткіше соціальний контроль мовної ситуації і самоконтроль мовцем власної мови, тим більше вірогідна поява евфемізмів [12, с. 76-82].

Засоби утворення евфемізмів стали предметом дослідження багатьох дослідників цього явища. І можна стверджувати, що В.П.Москвін у своїй роботі пропонує найширшу класифікацію евфемізмів за засобом утворення. Автор виділяє 13 основних засобів, і вони є наступними: антономазія, вживання іншомовних слів, використання книжкових слів та виразів, використання синекдохи, еліпсис, мейозис, метафорична номінація, метонімічна номінація, паронімічна заміна, перенесення «з виду на вид», прономіналізація, перенесення «з роду на вид», перифраз [19, с. 67].

При цьому, В.П.Москвін справедливо вважає, що метафоризація є одним із найуспішніших прийомів двозначності мови. На основі подібності між предметом або поняттям, пряме позначення якого вважається неприйнятним, відбувається перенесення найменування з одного об'єкта на інший [19, с. 89].

Матеріал нашого дослідження дозволяє нам проілюструвати ці групи евфемізмів наступними прикладами з іспанської мови:

- 1) антономазія: *esp. el Maligno* замість *diablo*, укр. лукавий замість диявол;
- 2) вживання іншомовних слів: *esp. liberalización de precios* замість *súbida de precios*, укр. лібералізація цін замість ріст цін;
- 3) використання книжкових слів та виразів: *esp. entregar el alma* замість *morir*, укр. віддати Богові душу замість померти;
- 4) використання синекдохи: *esp. órganos del poder* замість *gobierno*, укр. органи влади замість уряд;
- 5) еліпсис: *esp. untar la mano* замість *sobornar*, укр. підмазати замість дати хабаря;
- 6) мейозис: *esp. bebido* замість *borracho*, укр. нетверезий замість п'яний;
- 7) метафорична номінація: *esp. irse al otro mundo* замість *morir*, укр. піти в інший світ замість померти;
- 8) метонімічна номінація: *esp. daños colaterales* замість *víctimas civiles*, укр. супутні жертви замість жертви серед цивільного населення;
- 9) паронімічна заміна: *esp. espirar* замість *expirar*, укр. видихнути замість закінчуватися;
- 10) перенесення «з виду на вид»: *esp. cambiar el agua al canario* замість *orinar*, укр. подихати повітрям замість помочитися;
- 11) прономіналізація: *esp. hacer cositas* замість *hacer el amor*, укр. займатися цим замість займатися коханням;
- 12) перенесення «з роду на вид»: *esp. insecto* замість *cucaracha*, укр. комаха замість тарган;
- 13) перифраз: *esp. faltar a la verdad* замість *mentir*, укр. приховувати правду замість брехати.

Класифікація за засобом утворення евфемізмів представлена також А.М.Кацевим – вона дозволяє бачити картину в цілому, оскільки групи, на які поділені всі евфемізми, широкі і відображають лише загальний спосіб утворення. Лінгвіст ділить евфемізми на наступні класи:

Лінгвіст ділить евфемізми на наступні класи:

- семантичні зрушення;
- зміна форми: звукова аналогія, негативна префіксація і скорочення;
- запозичення, в тому числі калькування [10, с. 60-68].

Методам формування евфемізмів приділялася і продовжує приділятися пильна увага. У цьому дослідженні нами проаналізовані засоби утворення евфемістичної лексики на прикладі іспанських газетних статей які, на нашу думку, є найбільш вживаними у ЗМІ:

- **Метафоричне перенесення.** Використання метафоричного перенесення – найпродуктивніший спосіб формування евфемістичної лексики в засобах масової інформації. Метафора, створюючи експресивну фігуру, прикрашає неприємне або грубе значення слова. Завдяки метафорі можна розширити смислове поле публіцистичного тексту.

Наприклад:

«La Alta Comisionada de la ONU para los Derechos Humanos, Navi Pillay, ha denunciado este lunes la “limpieza étnica y confesional” que el Estado Islámico (EI) está llevando en Irak» [51].

Переклад: «Верховний комісар ООН з прав людини Наві Пілай у понеділок оголосив про «етнічну та конфесійну чистку», яку Ісламська держава (ІД) проводить в Іраку».

У цьому реченні евфемізм *«limpieza étnica y confesional»* використовується замість геноциду на етнічній та релігійній основі.

- **Запозичення.** Мовознавцям давно відома евфемістична функція запозичень, яка пов'язана з особливістю сприйняття запозиченого слова. У більшості випадків справжнє значення запозиченого слова не є настільки очевидним, як у рідній мові, і з цієї причини немає негативного впливу на читача. Запозичені евфемізми з'являються в мові в результаті мовних і культурних контактів із представниками інших народів. Наприклад:

«Hofmann creó en 1983 una escuela cuando nadie apostaba por la hostelería, y fue la primera en invitar a grandes chefs, como Arzak o Alain Ducasse, para que enseñaran sus nuevas recetas y métodos a sus alumnos, además de formarles en idiomas y en gestión empresarial» [50].

Переклад: «Гофман створив школу в 1983 році, коли ніхто не звертав увагу на гостинність, і першим запросив великих шефів, таких як Арзак або Ален Дюкас, щоб вони навчили своїх учнів новим рецептам та технікам, крім навчання їх мовам та управлінню бізнесом».

У цьому уривку статті автор замінює слово «cocinero» більш вишуканим іншомовним евфемізмом «chef».

- Перифраз. Цей метод являє собою процес евфемізації понять через пояснення їх значення. Евфемістичні перифрази виступають засобом оцінної, експресивної й коректної комунікації у публіцистичному тексті.

Наприклад: «Según Francisco Mesonero, director general de la Fundación Adecco, siete de cada 10 directores de Recursos Humanos no contemplan personas con discapacidad en los procesos de selección» [45].

Переклад: «За словами Франсиско Месонеро, генерального директора Фонду «Адекко», сім із 10 директорів з кадрових питань не розглядають людей з обмеженими можливостями в процесі виборів».

Таким чином, можна стверджувати, що зазначені засоби є найбільш вживаними засобами формування евфемізмів.

РОЗДІЛ 3

ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

3.1. Головні аспекти вивчення іспаномовних евфемізмів

Учням потрібно розуміти слова й вирази в різних видах мовленнєвої діяльності, володіти лексико-смісловими асоціаціями, правильно вживати слова з урахуванням ситуації. Вони повинні стати рівноправними учасниками комунікації з носіями іспанської мови. Для цього недостатньо обмежених шкільною програмою знань літературної іспанської мови. Необхідним є введення специфічної лексики. Навчання учнів специфічним пластам лексики іспанської мови сприяє розвитку і формуванню комунікативної компетенції.

Вивчення феномена евфемії має велику практичну цінність, яка визначається тим, що результати вивчення можуть знайти застосування в спецкурсах з теорії дискурсу, комунікативної лінгвістики, психолінгвістики, на практичних заняттях з аналізу та інтерпретації тексту.

Також навчання евфемізації мови сприяє вдосконаленню мовленнєвих умінь у різних видах діяльності: говорінні, слуханні, письмі, читанні, що відповідає комунікативній компетенції.

Евфемістичні одиниці як складові специфічного пласту лексики іспанської мови до сьогодні не розглядалися в аспекті викладання іспанської мови як обов'язкові. А формування коректної мови школярів можливо лише завдяки навчанню їх використання евфемізмів у мові відповідно до мовної ситуації [26, с. 77-83].

На наш погляд, вивчення евфемізмів є важливою складовою курсу навчання іноземної мови, оскільки цей процес сприяє формуванню в учнів системного уявлення про іспанську мову. Без досвіду інтерпретації евфемізмів учень не зможе стати рівноправним учасником комунікації з носієм мови, що є кінцевою метою навчання іноземної мови. Ці одиниці необхідно вміти розпізнавати і вживати, щоб уникнути конфлікту і не піддатися чужому впливу.

Сьогодні евфемістичні вирази використовуються в усіх суспільно значущих сферах життя людини. В усній і письмовій мові евфемізми виконують дуже важливі функції: допомагають уникнути конфлікту в спілкуванні, приховують неприємні явища дійсності, замінюють прями найменування, підвищують престиж непопулярних організацій і професій, маскують справжню сутність означуваного [27, с. 92].

Нами було проведено опитування серед студентів 1-4 курсів на факультеті іноземної філології Херсонського державного університету. Всього в опитуванні взяли участь 36 студентів. З'ясувалося, що тільки 22% з представників молодших курсів (1-2) знають про явище евфемії (див. рис. 1 «Результати опитування студентів щодо явища евфемії»). 78% студентів старших курсів (3-4) чули популярні евфемізми, частіше фразеологічні, але пояснити їх значення змогли лише 45%. Тільки один старшокурсник, представник філологічного факультету, зміг дати своє трактування терміна «евфемізм»: «Слово, що позначає інший сенс». Однак, головна відмінна риса евфемізмів – пом'якшення негативного денотата, згаданою не була, таким чином, можна зробити висновки, що студент не достатньо володіє знаннями про це явище.

Рис. 1

Результати опитування показали, що необхідно виділяти більше часу на вивчення явища евфемії на факультативних заняттях, оскільки навички

дотримання політкоректності з іспанської мови в загальноосвітній школі є невід'ємною частиною мовної компетенції. Учнім необхідно приділяти більше часу для освоєння специфічної іноземної лексики.

Після проведення опитування студентам було цікаво дізнатися про таке явище як евфемія та її складові, що ще раз підтверджує актуальність проведеного дослідження.

Ми вважаємо, що пояснювати сутність евфемізмів варто в групах учнів, які вже досягли порогового просунутого рівня (B2) або рівня професійного володіння мовою (C1). На цих рівнях вони добре володіють основами іспанської граматики і лексикології, морфології та синтаксису, а також знайомі з іспанськими традиціями і звичаями. Щоб цей процес став більш продуктивним, евфемізми необхідно вивчати в соціолінгвістичних аспектах, позаяк це полегшить розуміння учнями тісного зв'язку між мовою і соціумом, а також допоможе врахувати соціальні зміни мови.

Одним із аспектів соціолінгвістики є стилістичний аспект. Л.Г. Лузіна вважає, що стилістичне значення пов'язане з інтерпретацією доречності чи недоречності вибору мовної одиниці в різних умовах комунікації. Фраза повинна бути доречною, як по відношенню до теми розмови, так і до учасника комунікації [16, с. 18]. Евфемізми можуть надавати висловлюванням різні відтінки значень, крім того, існує стилістична закріпленість евфемізмів за певним стилем мови, наприклад, евфемізм «*estar en gracia*» відноситься до високого стилю мовлення [35, с. 145]. Подібні одиниці можна найчастіше зустріти в художніх творах.

Наступний аспект, в якому варто розглядати і пояснювати природу евфемізмів, – етичний. Етичний аспект – це моральне обґрунтування використання того чи іншого виразу. Варто сказати, що етичні норми мови залежать від менталітету жителів країни. Цей аспект є найбільш значущим у процесі вивчення евфемізмів у курсі викладання іспанської мови. Учні можуть, самі того не знаючи, засмутити або навіть образити співрозмовника, викликати у нього дискомфортний стан [16, с. 20]. Так, вживши вислів «*vo*

al retrete» (укр. «пиду до туалету») можна збентежити присутніх. Замість цього варто використовувати евфемізми *me voy a hacer una cosa yo solo, voy al baño, voy a visitar al señor roca* [37]. Щоб підтримувати приємну атмосферу спілкування, учні повинні вміти вибирати евфемістичні номінації для пом'якшення недоречних висловлювань.

Етимологічний аспект нерозривно пов'язаний з історією мови та культурою народу. Етимологія черпає дані з таких наук, як археологія, історія, етнографія, географія. Етимологічний підхід у поясненні лексичного пласта дає цінний матеріал для кращого розуміння особливостей конкретного мовного середовища [16, с. 23].

Сукупність етимологічних відомостей про походження виразів дозволяє висувати гіпотези про культурні цінності народу. Етимологічний аналіз евфемізмів допоможе учням побачити нові грані слів, вписати їх у мовну картину світу, що формується в процесі вивчення іспанської мови як іноземної. Знання історії походження слів не тільки представлять учня у вигідному світлі при спілкуванні з носіями мови, але також зроблять його повноправним партнером спілкування.

Крізь призму явища евфемії в курсі вивчення іспанської мови учні можуть пізнати національні традиції, особливості іспанського менталітету, познайомитися з цікавими фактами з історії країни, що вивчається. Тому евфемізми, зокрема фразеологічні евфемізми, повинні обов'язково супроводжуватися етимологічним коментарем. Наприклад, варто пояснити, що евфемізм *«las calderas de Pedro Botero»* пов'язаний з прізвиськом відомої постаті в Іспанії – Pedro Botero, якого там асоціюють із дияволом та нечистою силою. Тільки знаючи історію походження евфемізмів, адресант зможе правильно його вжити або інтерпретувати. Даний підхід до вивчення лексем може викликати великі труднощі в учнів. У такому випадку їм варто порадити використовувати спеціалізовані етимологічні словники, наприклад, словники Н.М.Шанського, А.В.Семенова, П.Я.Черних, М.Фасмера.

Інтерпретація евфемізмів згідно трьом вищеописаним соціолінгвістичним аспектам дасть учням можливість визначати відтінки значень евфемізмів, розмежовувати одиниці згідно стильовій приналежності і вживати їх у залежності від ситуації, а також допоможе їм пізнати національні традиції, історію і особливості народу країни, що вивчається.

3.2. Методи та прийоми роботи з евфемізмами у курсі іспанської мови та вправи для занять з теми «Евфемізми»

Провівши дослідження методів роботи зі специфічною лексикою, ми дійшли до висновку, що можна використовувати такі методи роботи з евфемізмами у курсі іспанської мови, як: прямі, свідомі, інтенсивні і комбіновані.

Прямі методи навчання орієнтовані на створення прямих асоціацій між словами і відповідними поняттями, минаючи рідну мову. Значення мовних фактів розкривається за допомогою наочності, контексту або тлумачення. Матеріал вводиться тільки усно.

Свідомі методи навчання (порівняльний і практичний) орієнтовані на усвідомлення учнями мовних фактів і способів їх застосування у мовній діяльності. Свідомо-порівняльний метод навчання заснований на зіставленні мови, що вивчається з рідною. Свідомо-практичний метод навчання орієнтований на активну мовну практику на іноземній мові.

Інтенсивні методи навчання спираються на психологічні резерви особистості учня, які не використовуються у звичайному навчанні. Для них характерні: колективні форми роботи, використання сугестивних засобів впливу. Ці методи використовуються для короткострокового навчання іспанської як іноземної мови, оскільки створюється умова «занурення» в іншомовне середовище.

Комбіновані методи навчання – це група методів навчання іноземної мови, які мають особливості, властиві прямим і свідомим методам навчання.

У їх основі лежать наступні принципи: інтуїтивність у поєднанні зі свідомістю; усне випередження; мовна спрямованість навчання; паралельне оволодіння видами мовленнєвої діяльності.

Кожен із перерахованих методів має на увазі використання певних прийомів інтерпретації евфемізмів: тлумачення евфемізмів іспанською мовою, їх переклад, використання антонімічних та синонімічних лексичних одиниць, введення евфемізму в контексті, етимологічні відомості, наочність, діалог із використанням евфемізмів. Згідно А.Н.Шамову: «Вибір методу роботи з евфемізмами ґрунтується на екстралінгвістичних факторах: вікових та психолого-педагогічних особливостях учнів, етапах навчання і рівнях володіння іноземною мовою, на загальному соціокультурному тлі та інших факторах» [31, с. 187].

Простим і зручним прийомом інтерпретації евфемізмів можна вважати їх тлумачення іспанською мовою. Цей безперекладний спосіб ефективний і найкращий, оскільки, крім пояснення лексем, учні отримують можливість розмірковувати і сприймати навколишню дійсність засобами мови, що вивчається. Цим прийомом доцільно користуватися для розкриття тих понять, які відсутні в рідній мові учнів.

Ще одним прийомом інтерпретації специфічної лексики є підбір синонімів і антонімів до досліджуваної одиниці. Переваги цього прийому полягають у тому, що він допомагає встановити семантичні поля лексем. І хоча інтерпретувати евфемізми можна в аудиторії, де учні володіють мовою на початковому рівні, цей спосіб семантизації евфемізмів краще використовувати на просунутому етапі навчання, оскільки він вимагає від студентів багатого лексичного запасу слів і розуміння стилістичного забарвлення слів. Можна попросити учнів підібрати синонім і антонім до евфемізму *años dorados*. Можлива відповідь учнів: лексичний синонім – *vejez*, антонім – *juventud*. Це досить складне завдання, яке вимагає від учнів глибокого знання мови, стилів мови і словникового запасу. Також все залежить від особистого сприйняття того, хто говорить, і ситуації.

Наочність як прийом семантизації полягає в демонстрації якоїсь реалії. Найчастіше під наочністю розуміється використання візуальних засобів навчання: презентацій, слайдів, макетів, схем. У мережі Інтернет знаходиться безліч зображень не тільки предметів і осіб, але і ситуацій. Однак не завжди легко знайти ілюстрацію тій чи іншій ситуації або ж абстрактного явища, а пошуки потрібних картинок можуть зайняти у викладача велику кількість часу.

У розкритті значення і стилістичних особливостей евфемізму допомагає такий прийом, як використання контексту. Введення евфемізму в контекст, наприклад, у текст ЗМІ, допомагає учням не тільки засвоїти стилістичне і емоціонально-експресивне забарвлення одиниць, а й сформувати навичку сприйняття евфемістичної одиниці як цілісної структури.

Створення діалогів із використанням певних евфемізмів є дуже дієвим методом, тому що учні запам'ятовують правильне граматичне, синтаксичне і ситуативне вживання евфемістичної одиниці. За допомогою діалогу учні потрапляють у природні умови для прояву комунікативних функцій мови. Наприклад, можна дати наступне завдання учням: складіть із партнером короткий діалог, вживши такі евфемізми: *convenible* (barato), *escatimar la verdad* (mentir), *desmentir* (negar), *donativo* (regalo), *seminuevo* (usado).

Одним із найбільш уживаних методів інтерпретації специфічних мовних одиниць є їх переклад. Але, говорячи про евфемізми, такий метод може використовуватися лише тоді, коли аудиторія говорить на одній і тій же мові, і викладач володіє цією мовою на високому рівні. В іншому випадку можуть виникнути непорозуміння і помилки в інтерпретації лексем. Однак навіть у досвідчених викладачів іноземної мови, цей прийом може викликати певні труднощі. Справа в тому, що головне завдання при перекладі полягає в максимально повній передачі змісту тексту оригіналу, і часто виникає проблема еквівалентності перекладу.

Розглянувши можливі методи інтерпретації евфемізмів на заняттях іспанської мови, можна зробити висновок, що найбільш ефективним буде принцип комбінування методів, прийомів і засобів навчання цих мовних одиниць. Тільки у сукупності вони приведуть до необхідних результатів – учні зможуть визначати евфемізми в усній і письмовій мові, навчатися вживати їх у залежності від ситуації, розуміти їх прихований сенс і маніпулятивний ефект.

Заняття, присвячене темі евфемії, можна побудувати за різними моделями. Незалежно від мети конкретного заняття, доцільно буде на початку уроку розповісти, що таке евфемізм, назвати їх основні види, а також пояснити, для чого евфемізми варто використовувати в мовленні.

Якщо учні володіють мовою на високому рівні, то їм можна пояснити поділ евфемізмів на лексичні і фразеологічні, представити кілька класифікацій евфемізмів, познайомити учнів з історією вивчення цієї одиниці мови (особливо цікаво буде учням, що навчаються у школах із поглибленим вивченням іноземних мов).

Розроблена нами система вправ має градуальний характер, що дозволяє вводити інформацію про евфемізми поетапно, поступово ускладнюючи тип вправ від етапу до етапу.

Наведемо приклади вправ для занять з теми «Евфемізми» на уроках іспанської мови.

Завдання 1. Пов'яжіть евфемізми з відповідними їм словами табу:

1. <i>Persona de color</i>	a) <i>Negro</i>
2. <i>Invidente</i>	b) <i>Calvo</i>
3. <i>Residencia para la tercera edad</i>	c) <i>Cárcel</i>
4. <i>Interrupción voluntaria del embarazo</i>	d) <i>Cáncer</i>
5. <i>Campo santo</i>	e) <i>Pedo</i>
6. <i>Establecimiento penitenciario</i>	f) <i>Ciego</i>
7. <i>Conflicto armado</i>	g) <i>Loco</i>

8. Desempleado	h) Aborto
9. País del tercer mundo	i) Ladrón
10. Colaborador	j) Mendigo
11. Trasero	k) Viejo
12. Sin techo	l) Parado
13. Anciano	m) Culo
14. Paciente	n) País subdesarrollado
15. Obeso	o) Criada
16. Ebrio	p) Borracho
17. Empleada de hogar	q) Vagabundo
18. Tumor	r) Asilo
19. Alumbramiento	s) Guerra
20. Desempleado	t) Gordo
21. Ventosidad	u) Parado
22. Indigente	v) Enfermo
23. Discapacitado psíquico	w) Cementerio
24. Amigo de lo ajeno	x) Parto
25. Alopécico	y) Subordinado

Вправа покаже, чи вміють учні розуміти сенс евфемізмів та розвине їх логічне мислення.

Завдання 2. Спробуйте пояснити такі евфемізми:

nombre artístico, urbanización de (o para) mayores, tripulante de cabina, residuos domiciliarios, aldeano, ayuda himanitaria, dificultad legal, ir de copas, voluminoso, amigo de lo ajeno, subsahariano, asalariado, concesión, mirado para el dinero, gente de la tercera edad, revancha, vehemente, contener el gasto, desviación a la baja.

Цей вид вправи покаже, як добре учні засвоїли тему уроку і чи розуміють вони евфемізми, зокрема, безеквівалентні.

Завдання 3. Доповніть речення, обравши правильну відповідь:

- 1) En la película el ladrón escapó porque _____ no pudieron atraparlo.
 - a. los espías
 - b. los servicios de inteligencia
- 2) Su vecino trabaja en el reclusorio; él es _____.
 - a. un trabajador penitenciario
 - b. un carcelero
- 3) Pedro está muy preocupado porque le detectaron _____.
 - a. hepatitis B
 - b. una enfermedad grave
- 4) La chica es muy decente y no quiere tener _____ antes de casarse.
 - a. relaciones íntimas
 - b. sexo
- 5) En España _____ provoca más problemas de los que resuelve.
 - a. los recortes al gasto social, los despidos masivos y el aumento a los impuestos
 - b. el plan de austeridad

Ця вправа формує вміння замінювати некоректні слова евфемізмами.

Завдання 4. Замініть слова у дужках на евфемізми:

Antonio era un (ciego) al que conocí un día en el parque. Era un (vagabundo) y además (cojo). Le acompañé a un sitio donde sabía que daban comida y ropa. Nos atendió una señora (anciana) y bastante (gorda). Allí también estaba un chico de origen (moro). Su mujer acababa de (parir), y necesitaban ropa para el niño. Nos contó que había estado en (guerra) de Irak. Allí había sido (preso) en un (cárcel). Ambos se hicieron amigos y se ayudaron para conseguir un trabajo.

Очікуваний результат:

Antonio era un *invidente* (ciego) al que conocí un día en el parque. Era un *sin techo* (vagabundo) y además *discapacitado físico* (cojo). Le acompañé a un sitio donde sabía que daban comida y ropa. Nos atendió una señora de *la tercera*

edad (anciana) y bastante *entrada en carnes* (gorda). Allí también estaba un chico de origen *musulmán* (moro). Su mujer acababa de *dar a luz* (parir), y necesitaban ropa para el niño. Nos contó que había estado en el *conflicto armado* (guerra) de Irak. Allí había sido *recluido* (preso) en un *centro penitenciario* (cárcel). Ambos se hicieron amigos y se ayudaron para conseguir un trabajo.

Така вправа активізує мислення учнів на іноземній мові та сприяє збагаченню мовлення школярів синонімами.

Завдання 5. Знайдіть лексичні евфемізми в уривках іспаномовних газетних статей та спробуйте їх перекласти українською мовою:

- 1) El obispo de Mallorca, monseñor Javier Salinas, ha desmentido este miércoles de manera rotunda haber mantenido algún tipo de relación inapropiada con quien durante un mes fue su secretaria para asuntos institucionales (ABC, 09.12.2015).
- 2) Hasta hace unos años las personas mayores independientes no tenían otra opción, si se sentían solos o tenían algún problema de salud, que irse a una residencia convencional. Por eso, desde hace unos años, se comenzó a extender en España la experiencia de Florida (EEUU) y de algunos países del norte de Europa, de crear edificios, urbanizaciones y, a veces, verdaderas ciudades, para uso exclusivo de la tercera edad. (El País, 04.01.2015).
- 3) El juez Miguel González Calderón no tuvo dudas para absolver a Luis Briones, asistente técnico sanitario (ATS) acusado por una paciente de 60 años, Florentina Vargas, de extralimitarse cuando ella acudió a su clínica a ponerse una inyección y él le besó los pechos. La «impresión personal» del magistrado -que estimó que la paciente «no debe sentirse ofendida» por lo ocurrido, que «más bien es timbre de honor y orgullo (...), a sus 60 años».(El País, 04.01.2015).
- 4) Las peculiares explicaciones de las medidas de seguridad de un auxiliar de vuelo han dado la vuelta al mundo (El País, 17.08.2016).

- 5) El director de la Secretaría de Niñez, Adolescencia y Familia del Ministerio de Desarrollo Social de la Nación, Mariano Luongo, refutó las afirmaciones de «medios de comunicación dominantes» sobre el aumento de la pobreza en el país, enfatizando que «es faltar a la realidad y la verdad» (La mañana, 28.04.2016).
- 6) El reciente fallo del Tribunal Europeo de Justicia en el que reconoce que la obesidad «puede constituir una discapacidad» laboral ha vuelto a poner en primer plano uno de los mayores problemas de salud de los países desarrollados y emergentes con graves implicaciones sobre el futuro de la actividad económica (El país, 03.01.2015).

Можливі відповіді:

relación inapropiada – неприйнятні відносини;
las personas mayores – люди похилого віку;
residencia convencional – будинок літніх людей;
de la tercera edad – старші або літні люди;
asistente técnico sanitario – працівник медичної служби;
impresión personal – особиста думка;
un auxiliar de vuelo – стюард;
es faltar a la realidad y la verdad – нестача дійсності та правди;
obesidad – зайва вага;
una discapacidad – обмеженість;
los países desarrollados – розвинені країни.

Така вправа покаже здатність учнів знаходити евфемізми, перекладати та інтерпретувати їх.

Завдання 6. Оберіть собі роль, яка подобається вам найбільше, і відреагуйте на подану ситуацію, використовуючи правильну мову, маскуючи реальність евфемізмами.

1.	2.
Eres un alto cargo militar encargado de	Eres el candidato de un partido político

una operación bélica en la que han muerto por error varios civiles y la embajada de un país que no tenía nada que ver con el conflicto ha sido destruida. Da las explicaciones convenientes.	que acaba de perder las elecciones con muchos votos de diferencia respecto al partido ganador. Da las explicaciones correspondientes a los periodistas.
3. Eres el director general de una empresa y tienes que justificar el despido de un 20% de los trabajadores.	4. Eres un alto cargo político que ha sido acusado de corrupción y de tener cuentas bancarias en paraísos fiscales. Justifícate en una rueda de prensa.
5. Eres un alumno que ha suspendido varias asignaturas. Justifícate ante tus padres.	6. Tu pareja acaba de descubrir que le has sido infiel. Justifícate ante él o ella.

Цей вид вправи формує вміння доцільно використовувати евфемізми у своїй промові.

На етапі закріплення знань про евфемізми, буде корисною робота з друкованими ЗМІ. Учні покажуть здатність розуміти прихований сенс повідомлень. Проблема викладання специфічної лексики в курсі іноземної мови, зокрема евфемізмів, знаходиться поза полем уваги методистів і мовознавців.

У результаті навчання учні повинні засвоїти такі знання: уявлення про евфемізми, види евфемізмів, їх функції та сфери вживання.

Нами були визначені вміння і навички, що формуються в ході навчання використання евфемізмів у мові:

- 1) вміння знаходити евфемізми в тексті, пояснювати їх значення і розуміти їх художню значимість і необхідність у цьому контексті;
- 2) вміння визначати функцію евфемізмів у тексті;

- 3) вміння виділяти евфемізми серед образних засобів мови;
- 4) вміння замінювати некоректні слова евфемізмами;
- 5) вміння використовувати евфемізми у своєму мовленні (усному й письмовому) і редагувати власне мовлення відповідно до комунікативної ситуації;

На наш погляд, вивчення евфемізмів є необхідним, оскільки, правильно інтерпретуючи евфемізми, використовуючи їх в етичних цілях і розуміючи зашифровану інформацію, учні зможуть стати повноправними учасниками комунікації. Навчання використання евфемізмів у мовленні сприяє підвищенню комунікативної компетенції, збагаченню словникового запасу. Система вправ формує коректну мовну поведінку з різними учасниками комунікації в різних мовних ситуаціях.

ВИСНОВКИ

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що більшість лінгвістів розглядають евфемізм як альтернативу небажаного, у певній ситуації, найменування, що слугує засобом приховування неприємного явища дійсності, уникнення конфлікту у спілкуванні та маніпулювання.

Евфемізми виникають через забобони, через почуття страху і невдоволення, на основі співчуття, жалості або ввічливості. Вони функціонують у таких областях, як літературна мова, розмовний дискурс, професійний дискурс та класовий дискурс. За тематикою евфемізми поділяються на ті, що позначають: надприродні сили; поняття, пов'язані зі смертю або хворобою; фізичні та інтелектуальні дефекти; пороки людей; злочини та їх наслідки; бідність; деякі частини тіла; деякі предмети одягу, зовнішній вигляд і певні фізіологічні функції.

У дипломній роботі дослідження евфемізмів було проведено на матеріалі текстів ЗМІ. До основних функцій ЗМІ і, відповідно, до основних інформаційних блоків, належать:

- інформаційно-новинна функція (ЗМІ змушують задуматися про наявність певних глобальних проблем людства і способи їх вирішення);
- розважальна функція (допомагає суспільству відволіктися від метушні у навколишньому світі);
- освітня функція (відповідає за освітню підкованість соціуму, повідомляє масам про їхні права, моральні, соціальні і релігійні зобов'язання перед суспільством).

Евфемізми використовуються у всіх цих інформаційних блоках. Цю тенденцію до вживання евфемізмів можна пояснити кількома причинами. Перша причина широкого вжитку евфемізмів у текстах ЗМІ пов'язана із

прагненням до політкоректності (наприклад: «*países del tercer mundo*» укр. «країни третього світу» замість «*países pobres*» укр. «бідні країни»). Друга причина активного звернення до евфемістичних замінів – це маніпулятивний вплив на людину шляхом приховування тих чи інших небажаних фактів і явищ (наприклад: «*desaceleración económica*» укр. «спад економічної активності» замість «*crisis*» укр. «криза»). І, нарешті, третья причина – бажання запобігти комунікативним конфліктам. Особливе значення в цьому випадку мають евфемізми, які стосуються теми хвороб, смерті, фізичних та розумових вад (наприклад: «*inválido*» укр. «інвалід» замість «*persona con capacidades limitadas*» укр. «людина з обмеженими можливостями»).

У нашому дослідженні ми визначили основні засоби утворення евфемістичної лексики на матеріалі іспаномовних газетних статей. Це метафоричне перенесення, запозичення та перифраз.

- Метафора розширює смислове поле публіцистичного тексту (наприклад: «*limpieza étnica y confesional*» укр. «чистка на етнічній та релігійній основі» використовується замість «*genocidio*» укр. «геноцид»).
- Запозичені евфемізми з'являються у мові в результаті мовних і культурних контактів із представниками інших народів (наприклад: «*liberalización de precios*» укр. «лібералізація цін» замість «*súbita de precios*» укр. «ріст цін»).
- Евфемістичні перифрази виступають засобом оцінної, експресивної й коректної комунікації у публіцистичному тексті (наприклад: «*faltar a la verdad*» замість «*mentir*», укр. «не казати всієї правди» замість «брехати»).

В останньому розділі нашого дослідження ми визначили головні аспекти вивчення евфемізмів на факультативних заняттях з іспанської мови у середній школі:

- 1) стилістичний аспект: евфемізми можуть надавати висловлюванням різні відтінки значень, тому існує стилістична закріпленість евфемізмів

за певним стилем мови (наприклад, евфемізм «*estar en gracia*» відноситься до високого стилю мовлення);

- 2) етичний аспект: це моральне обґрунтування використання того чи іншого виразу. Варто зазначити, що етичні норми мови визначаються менталітетом жителів країни (вживши вислів «*voy al retrete*» можна збентежити присутніх, замість цього варто використати евфемізм «*voy al baño*»);
- 3) етимологічний аспект: він нерозривно пов'язаний з історією мови та культурою народу, тому дає цінний матеріал для кращого розуміння особливостей конкретного мовного середовища (евфемізм «*las calderas de Pedro Botero*» пов'язаний з прізвищем відомої постаті в Іспанії – Pedro Botero, якого там асоціюють із дияволом та нечистою силою. Тільки знаючи історію походження евфемізмів, адресант зможе правильно його інтерпретувати).

Дослідивши методику роботи зі специфічною лексикою, ми дійшли висновку, що при проведенні факультативних занять з іспанської мови на тему «Евфемізми» доречно використовувати комплексну методику яка включає: прямі, свідомі (свідомо-порівняльний та свідомо-практичний), інтенсивні і комбіновані методи навчання. Кожен із перерахованих методів має на увазі використання певних прийомів, тому ми виокремили, на нашу думку, найефективніші для вивчення евфемізмів: тлумачення евфемізмів іспанською мовою, їх переклад, використання антонімічних та синонімічних лексичних одиниць, введення евфемізму в контекст, наочність, діалог із використанням евфемізмів.

Вважаємо, що вивчення евфемізмів сприятиме підвищенню комунікативної компетенції та збагаченню словникового запасу учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арапова Н.С. Эвфемизмы. Лингвистический энциклопедический словарь / ред. В.Н. Ярцева. М.: Сов. энциклопедия, 1990. 683 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М.: Советская энциклопедия, 1996. 606 с.
3. Баскова Ю. С. Эвфемизмы как средство манипулирования в языке СМИ (на материале русского и английского языков): дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2006. 162 с.
4. Болотнова Н. С. Эвфемизация в современном словоупотреблении и языковая компетенция личности. Новосибирск: Прометей, 1998. 112 с.
5. Будагов Р. А. Введение в науку о языке. М.: Добросвет, 2003. 304 с.
6. Варбот, Ж.Ж. Табу. Русский язык: энциклопедия / ред. Ф.П. Филин. М.: Советская энциклопедия, 1979. 432 с.
7. Джорджанели К. Эвфемизмы и словесные табу. М.: Наука, 2005. 185 с.
8. Евсеева Н.А. Культура и языковые запреты. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000. №2. С. 43-47.
9. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. М.: Эксмо, 2005. 832 с.
10. Кацев А.М. Языковое табу и эвфемия : учеб. пособие к спецкурсу. Л.: ЛГПИ, 1988. 79 с.
11. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов. М.: Изд-во МГУ, 2000. 671 с.
12. Крысин Л. П. Эвфемизмы в современной русской речи. М.: Языки русской культуры, 2000. 408 с.
13. Куркиев, А.С. О классификации эвфемистических названий в русском языке. Классификация эвфемизмов по порождающим мотивам. Грозный: Наука, 1977. 186 с.
14. Ларин Б.А. Об эвфемизмах // Проблемы языкознания. Л.: Изд-во Ленингр. Ун-та, 1961. С.110-124.

15. Лобанова Л.П. Новый стиль речи и культура поколения: политическая корректность: монография. М.: Изд-во МГУЛ, 2004. 165 с.
16. Лузина Л.Г. Социальный аспект лингвистических исследований / Социолингвистика вчера и сегодня. М.: Наука, 2004. 174 с.
17. Маковский М.М. Феномен табу в традициях и языке индоевропейцев. М.: Владос, 2000. 268 с.
18. Милоенко Е.О. Специфика функционирования эвфемизмов в индивидуальном лексиконе: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Курск, 2009. 160 с.
19. Москвин В. П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования // Вопросы языкознания. 2001. № 3. С. 58-70.
20. Мухамедьянова Г. Н. Эвфемия в общественнополитической лексике: дисс. ... канд. филол. наук. Уфа, 2005. 170 с.
21. Мухамедьянова Г.Н. Эвфемия в современной общественно-политической речи: монография. Уфа, 2009. 116 с.
22. Петрова Н.Е. Язык современных СМИ: средства речевой агрессии: Учебное пособие / Н.Е. Петрова, Л.В. Рацибурская. М.: Наука, 2011. 160 с.
23. Прядильникова Н. В. Эвфемизмы в современной речи: учеб. пособие. Самара: Изд-во СГАУ, 2009. 59 с.
24. Родченко А.В. Средства эвфемии в современном испанском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 2000. 201 с.
25. Сеничкина Е.П. Словарь эвфемизмов русского языка. М.: Флинта: Наука, 2008. 464 с.
26. Степанов Г.В. К проблеме языкового варьирования. Испанский язык Испании и Америки. М.: Изд-во: Эдиториал УРСС, 2004. 328 с.
27. Ткаченко Л. Л. Лексикологія іспанської мови: навч. посіб. для студентів-філологів вищих закладів освіти. Херсон: ХДУ, 2013. 188 с.
28. Федосова О.В. Лексико-прагматические особенности испанского обиходного дискурса в национально-культурном аспекте. – Волгоград: Перемена, 2011. С. 50-65.

- 29.Фрэзер Дж. Золотая ветвь. Исследование магии и религии / Пер. с англ. М. К. Рыклина. М.: Эксмо, 2006. 496 с.
- 30.Царева М. Р., Реунова И. О. Эвфемизмы как лингвистическое явление (на материале совр. англ. языка) // Некоторые проблемы германской филологии. Пятигорск, 2000. С. 31–39
- 31.Шамов А.Н. Методика преподавания иностранных языков: учеб.пособие. М.: АСТ: АСТ-Москва: Восток – Запад, 2008. 253 с.
- 32.Шейгал Е.И. Эвфемизм и ирония в политическом тексте. Филология: Сб. науч.статей. Краснодар: Изд-во Кубанск. ун-та, 1997. – №11.С. 47-49.
- 33.Якушкина К.В. Лексико-грамматические средства эвфемии в языке газет Испании. Спб: СПбГУ, 2009. 206 с.
- 34.Ярцев В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / 2 изд., доп. М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. 590 с.
- 35.Abbyu LingvoLive. URL: <https://www.lingvolive.com/>
- 36.Diccionario de la Lengua Española (DRAE). 22 ed. Madrid, 2001. 611 p. URL: <https://dle.rae.es/>
- 37.Garcia L., Manuel J. Diccionario de eufemismos y de expresiones eufemísticas actuales.- Madrid: Editorial Verbum, S. L., 2000. 216 p. URL: <https://www.amazon.com/Diccionario-Eufemismos-Expresiones-Eufemisticas-Actuales/dp/8479621656>
- 38.McQuail Denis. Sociología de los medios masivos de comunicación. Buenos Aires: Paidós, 1997. 145 p. URL: <https://ru.scribd.com/doc/296056941/Denis-Mcquail-Sociologia-de-Los-Medios-Masivos-de-Comunicacion>
- 39.Rawson Hugh. Rawson's Dictionary of Euphemisms and Other Doubletalk. New York: Crown Publishers, Inc., 2002. 463 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

40. 20 minutos, 08.10.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
<https://www.20minutos.es/noticia/3793460/0/fmi-avisa-desaceleracion-economica-90-paises-lastrara-toda-generacion>
41. 20 minutos, 28.12.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
<https://www.20minutos.es/noticia/4100619/0/que-suba-precio-1-enero-2020/>
42. 20 minutos, 08.10.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
<https://www.20minutos.es/noticia/3792172/0/solo-tercio-semaforos-sevilla-adaptados-personas-invidentes/>
43. BBC, 4.10.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
<https://www.bbc.com/mundo/noticias-49923889>
44. El mundo, 08.02.2017 – [Recurso electrónico] – URL:
<https://www.elmundo.es/economia/2017/02/08/58982975e2704e087f8b463e.html>
45. El mundo, 15.08.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/ccaa/2019/04/24/catalunya/1556128030_990504.html
46. El país, 03.05.2016 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/ccaa/2016/05/03/catalunya/1462270322_297036.html
47. El país, 08.01.2020 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/cultura/2020/01/08/actualidad/1578521960_275883.html
48. El país, 10.10.2018 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/cultura/2018/10/10/television/1539170508_189986.html
49. El país, 14.11.2019 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/economia/2019/11/13/actualidad/1573657110_252972.html
50. El país, 16.01.2020 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/sociedad/2020/01/15/actualidad/1579118393_585204.html
51. El país, 25.08.2014 – [Recurso electrónico] – URL:
https://elpais.com/internacional/2014/08/25/actualidad/1408983145_230027.html